

ภาพยนตร์โคลง ประพาสธารทองแดง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

เพจภาษาไทยเอาไปสอน

ที่มาของภาพยนตร์โคลงประพาสธารทองแดง

ภาพยนตร์โคลงประพาสธารทองแดง เป็นบทประพันธ์ของ **เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรไชยเชษฐาธิราช** หรือ **เจ้าฟ้ากุ้ง** ทรงพระนิพนธ์ขึ้นเมื่อครั้งตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พระบิดา) โดยสกลมารค (ทางบก) ไปนมัสการพระพุทธบาท จ.สระบุรี ทั้งนี้คำว่า **ธารทองแดง** เป็นชื่อลำน้ำที่เขาพระพุทธบาท ที่อยู่ในบริเวณพระพุทธบาท อันเป็นที่รกรงด้วยธรรมชาติ มีสัตว์ต่างๆ และพันธุ์ไม้ต่างๆ อยู่มากมาย

จุดประสงค์ในการแต่ง

๑. เป็นบทกวีชมธรรมชาติ เพื่อความเพลิดเพลินในการเดินทาง
๒. เพื่อพรรณนากระบวนการเสด็จทางชลมารค จากท่าเจ้าสนุก ถึงธารทองแดงและพรรณนาธรรมชาติบริเวณธารทองแดง ซึ่งเป็นธารน้ำที่อยู่ในบริเวณพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

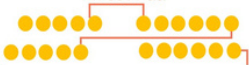
ลักษณะคำประพันธ์

ขึ้นต้นด้วยภาพย่น ๑ บท
แล้วตามด้วยโคลงสี่สุภาพ ๑ บท ซึ่ง
มีใจความเหมือนกัน

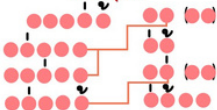
ภาพย่อโคลงประพาสธาร
ทองแดง มีภาพย่นและโคลงสี่
สุภาพรวม ๑๐๘ คำ และโคลงปิดท้าย
มี ๒ บท

ภาพย่น ๑๑

โคลงสี่สุภาพ

ประวัติผู้แต่ง

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรไชยเชษฐาธิราชวชิรมงคล หรือ**เจ้าฟ้ากุ้ง** ทรงเป็นพระโอรสองค์ที่ ๑ ในพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (กษัตริย์อยุธยา) มีพระนิสัยเป็นกวี ทรงดัดัน เมื่อครั้งหนึ่งเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรทรงใช้พระแสงดาบไล่ฟัน กรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ซึ่งดำรงเพศเป็นภิกษุ จนเป็นเหตุให้ต้องหนีไปผนวชอยู่เป็นเวลา ๒ ปี ณ วัดโคกแสง เพื่อให้พ้นพระราชอาญา

ต่อมาเจ้าฟ้ากุ้งได้ลาสมณเพศ เมื่อพระบิดาจะประทานอภัยนายกรั้วแล้ว จึงโปรดให้ดำรงพระยศเป็นพระมหาอุปราช ในระหว่างนี้เจ้าฟ้ากุ้งได้นิพนธ์วรรณคดีหลายเรื่องที่ทำให้พระองค์ได้มีชื่อเสียง คือ กาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง กาพย์ห่อโคลงนิราศพระบาท และคือกาพย์เห่เรือ

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศรสิ้นพระชนม์ใน พ.ศ. 2298 เพราะทรงเป็นชู้กับพระสนมในพระราชบิดา เป็นเหตุให้ต้องพระราชอาญาโบยจนสิ้นพระชนม์

ภาพย่อโคลงประพาสธารทองแดง

เที่ยวเล่นเป็นเกษมสุข
เร่ร้ายผายผาดผิง

สนุกเกษมเปรมหน้าเหลือบ
แสนสนุกปลุกใจหวัง
เดินร้ายผายผิงยัง
หัวร่อรื่นชื่นชี่

แสนล้งสนุกปลุกใจหวัง
หัวร่อรื่นชื่นชมไพร

ลึมหลึง
วังหรี
ชายป่า
ล่องน้ชวนแล

ถอดคำประพันธ์

การเที่ยวเล่นในครั้งนี้อาจมีความสุข สนุกสนานเหลือเกิน เดินอย่างรวดเร็ว
เข้าไปในป่า หัวเราะกระซิกกันอย่างสดชื่นรื่นเริง โดยการช้ชวนให้ชมธรรมชาติต่างๆ

เลียงผาอยู่ภูเขา
รูปร่างอย่างแพะหมาย

หนวดพราญเพราะเขาแปล้ปลาย
ขนเหม็นสาบหนยาบเหมือนกัน

เลียงผาอยู่ฟ้างพื้น
หนวดพืดเพราะเขา
รูปร่างอย่างแพะเอา
ขนเหม็นสาบหนยาบร้าย

ภูเขา
ไปล้ท้าย
มาเปรียบ
กลิ่นกล่าเหมือนกัน

ถอดคำประพันธ์

เลียงผาอยู่บนภูเขา มีรูปร่างคล้ายแพะ มีหนวดงาม ปลายเขาโค้งไปข้างหลัง ขนหนยาบและมีกลิ่นเหม็นสาบ เช่นเดียวกับแพะ

กระจงกระจิดเตี้ย
เหมือนกวางอย่างตานู

วิ่งเร็วรีบน้าเอ็นดู
มีเขี้ยวน้อยสร้อยแหลมสอง

กระจงกระจิดหน้า
เดินร่อยเรียงามตรู
เหมือนกวางอย่างตานู
มีเขี้ยวขวาน้อยซ้อย

เอ็นดู
กระจอย
ตีนกีบ
แหลบข้างเคียงสอง

ถอดคำประพันธ์

กระจงเป็นสัตว์ที่มีตัวขนาดเล็ก มองดูน่ารักน้าเอ็นดู มีตานูและ
ตีนกีบเหมือนกวาง มีเขี้ยวน้อยสีขาว 2 เขี้ยว แต่ไม่มีเขา

ฝูงลิงใหญ่ห้อยกระฉูด
ฝูงค่างหว่างพุดกษา

ฝูงลิงยวบยาบต้น
ฝูงชะนีมีกู่หา
ฝูงค่างหว่างพุดกษา
ครอกแครงไล่ไขว่คว้าง

ชะนีอ้อยอัยรื่องหา
ค่างโจนไล่ไขว่ปลายยาง

พวานหา
เปล้าข้าง
มาสู่
โอดเลี้ยวโจนปลิว

ถอดคำประพันธ์

ฝูงลิงข่มต้นมะม่วงอยู่ยวบยาบ ฝูงชะนีรื่องกู่หาคู่ของ
มัน ฝูงค่างกระโดดไปมาระหว่างต้นไม้ ฝูงลิงต่างพากันรื่องขู่
ตะคอก พร้อมทั้งกระโดดไล่ไขว่คว้าง

งูเขียวรัดตึกแถว
กัดงูย้งพัน

ตึกแถวแถวแข่งขັນ
อ้าปากง่วงล้งตึกกัน

งูเขียวแลเหลื่อมพัน
ตึกแถวแข่งขັນ
กัดงูเร้งพัน
ปากอ้างูจึงได้

พิบพลัน
คาบไว้
ขนดเคียด
ลากล้งตึกกัน

ถอดคำประพันธ์

งูเขียวตัวเป็นเงาไหมแต่ไม่มีพิษ ถูกตึกแถวคาบไว้ในขณะเดียวกัน
งูเขียวก็รัดตึกแถวจนต้องอ้าปาก และเข้าไปล้งตึกแถวกันเป็นอาหาร

บุงทองย่องเยื้องย่าง
ปากหงอนอ่อนล้าอวง

บุงทองย่องย่างเยื้อง
รายรายฟ่ายเฟื่องหาง
ปากหงอนอ่อนล้าอวง
รำเล่นเต้นงามหน้า

รำรางช่างช่างฟ่ายหาง
ช่างรำเล่นเต้นตามกัน

รำฉวาง
เหิดหน้า
ลายเลิศ
ปักป้องเป็นเพลง

ถอดคำประพันธ์

นกบุงทองย่องเยื้องย่าง แล้วรำแพนหางเหิดหน้าขึ้น
เห็นปากหงอนอ่อนช้อย แสดงอาการรำเล่นด้วยการยกปีกขึ้นป้องตามเพลง

ไก่ฟ้าอำลตแสง
ปีกนางต่างสีแกม

หัวสูกแดงแกงเดือยแหม
สีแต้มต่างอย่างวาดเขียน

ไก่ฟ้าหน้าถ้ำกล้า
หัวแดงเดือยแหม
ปีกนางต่างสีแกม
ตัวต่างอย่างคนเกล้ง

ปากแหลม
เหื่องแข็ง
ลายลวด
แต่งแต้มขีดเขียน

ถอดคำประพันธ์

ไก่ฟ้าหน้าสูกใสมีปากแหลม หัวมีสีแดง กำลังแกงเดือยขึ้นมา ปีกนางและลำตัวมีลวดลายงามเหมือนอย่างคนเกล้งแต่งสีให้มัน

หนูสูง
หนูสูงอยู่

งูคูลูหนูสูง
รูปงูหนูมู

งูขู่ผดผู
หนูสูง
งูคูลูหนูสูง
หนูสูงงู

พรุพ
คูลู
งูอยู่
รูปงูมู

ถอดคำประพันธ์

งูขู่หนูพ ๓ เพราะหนูจะเข้าไปในรู งูจึงสู้กับหนู หนูก็สู้กับงู
สัตว์ทั้งสองต่างก็รู้เขารู้เราและกัน โดยทำเป็นมุกใส่กัน

นกแก้วแจวเสียงใส
นกตัวพัวเมียคลา

คลอไคลคู่หนุ่มสาส์กา
ผ่าแขกเต้าเฮล้าโหรี่

นกแก้วแจวรี่ร้อง
ไกลคู่หนุ่มสาส์กา
นกตัวพัวเมียมา
สัตวาผ่าแขกเต้า

เร้นา
แวดเคล้า
สมลู่
พวกพ้องโหรี่

ถอดคำประพันธ์

นกแก้วร้องแจว ๆ เร้นาคู่ โดยเข้าไปไกลหนุ่มนกสาส์กา ส่วนนก
กระตัว 2 ตัวพัวเมียกำลังสมลู่กันอยู่ ในขณะที่นกสัตวาจะต้องผ่านแขก
เต้าเข้าไปหานกโหรี่ ซึ่งเป็นพวกพ้องของมัน

กระจายสยายซ่องนาง
ห่อหอยย้อยลงมา

ผ้าสไบบางหางสีดา
แต่ค่าไม้ใหญ่สูงงาม

กระจายสยายคลี่ซ่อง
สไบบางหางสีดา
ยื้นเลื้อยเพื่อยลงมา
แต่ค่าไม้ใหญ่ห้อย

หงพงา
ห่อหอย
โบยโบก
แกว่งเขื่องไปมา

ถอดคำประพันธ์

ต้นซ่องนางคลี่ และสไบหางสีดา ต่างก็ยื้นเลื้อยห้อยลงมา
แต่ค่าคบไม้ห้อยใหญ่ เมื่อยามลมพัดจะแกว่งไปมาดูสวยงามนัก

หัวลิงหมากกลางลิง
ลิงไต่กระไดลิง

หัวลิงหมากเรียกไม้
ลางลิงหูลิงลิง
ลิงไต่กระไดลิง
ลิงโอดฉวยชมพู่

ต้นลางลิงแลนูลิง
ลิงโอดคว้าประสาลิง

ลางลิง
หลอกชู้
ลิงหน่
ฉีกคว้าประสาลิง

ถอดคำประพันธ์

เถาหัวลิง ต้นหมากลิง และลิงบางตัวก็ขึ้นต้นนูลิงทำหน้าหลอกคู่ของมัน บ้างก็ขึ้นไต่กระไดลิงข่มเล่น บ้างก็ตะโกนฉวยชมพู่คว้ามฉีกเล่นตามภาษาลิง

ธารไหลใสสะอาด
ห้วยน้ำเย็นไหลคลาคล่ำ

ธารไหลใสสะอาด
ห้วยน้ำเย็นไหลคลาคล่ำ
จอกจอกจอกจอก
ตามคูน้ำคาลัยคาลัย

มีจอกจอกจอกจอก
ตามกันมาให้น้ำดื่ม

รินมา
ห้วยน้ำเย็น
เซ่นห้วย
น้ำดื่มให้น้ำดื่ม

ถอดคำประพันธ์

น้ำไหลธารใสสะอาดไหล
รินมา ห้วยน้ำเย็นไหล
จอกจอกจอกจอก ต่างนา
กันน้ำเย็นมา ห้วยน้ำเย็น
โดยน้ำเย็นตามกันมาเป็นคู่ ๆ และ
น้ำดื่มให้น้ำดื่มด้วย

คุณค่าของ
วรรณคดี
กาพย์ห่อโคลง
ประพาสธารทองแดง

ชื่อสัตว์ในบทประพันธ์

ลิง

เลี้ยงพา

นกแก้ว

กระเจิง

นกยูง

ไก่ฟ้า

ชะนี

ปลา

หนู

งู

ตุ๊กแก

คุณค่าด้านเนื้อหา

๑. ความรู้ด้านธรรมชาติวิทยา ให้ความรู้ในทางธรรมชาติวิทยา นับเป็นตำราทางพฤกษศาสตร์และสัตวศาสตร์ได้ กวีได้บรรยายรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งชื่อ รูปร่าง ลักษณะ ขนาด สี เสียง พฤติกรรม และกลิ่นด้วย นอกจากนี้ยังบอกอาการอันเป็นธรรมชาติของสัตว์นั้น

เสียงพาวอยู่ภูเขา
รูปร่างอย่างพะเนมา

ไก่อ้าสดแสง
ปีกนางต่างสีแกม

หนวดพรายเพราเขาเปลือปลาย
ขนเหม็นสาบหยาบเหมือนกัน

หัวลูกแดงแดงเดือยแถม
สีแต้มต่างอย่างวาดเขียน

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

๑. สร้างจินตภาพได้อย่างแจ่มชัด เลือกสรรคำมาใช้ได้เหมาะสม
กับเนื้อความและเสียง การพรรณนาทำได้อย่างแจ่มแจ้งจับใจ
บอกสรุปพรรณสดฐานสัตว์บอกให้รู้ถึงความเป็นอยู่ของสัตว์อย่างชัดเจน

๒. การใช้คำซ้ำ การใช้คำซ้ำเพื่อเน้นย้ำคำ และให้ความหมายที่หลากหลย

หัว**ลิง**หมากเรียกไม้
ลาง**ลิง**หูลิง
ลิงใต้กระไดลิง
ลิงโลดฉวยชมผู้

ลาง**ลิง**
หลอกขู่
ลิงน่ม
นึกคว่าประสา**ลิง**

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

๓. การเล่นเสียงสระ

ถ้ามักการเลือกใช้คำที่เสียงสระเดียวกัน คือ สระอู

ดนูหฺสูร่ง
หนงฺสูดอูยฺ

งฺสูดสูหนฺสูง
รฺบงฺกหนฺมก

ดงฺขุ่ฟุดผุ
หนฺสูร่งง
งฺสูหนฺมหนฺสู
หนฺร่งงฺรู้

พรฺพร
สูดสู
งฺอูยฺ
รฺบงฺมก

คุณค่าด้านสังคม

๑. สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ภาพย่อโคลงประพาฬสารทองแดง แต่งขึ้นเมื่อเจ้าฟ้ากุ้ง
เสด็จตามพระบิดาไปนมัสการพระพุทธบาท จ.สระบุรี สะท้อนให้เห็น
ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

๒. สะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าในสมัยนั้น

ป่าในอดีตมีความอุดมสมบูรณ์มาก เมื่อเดินทางในป่า
จึงสามารถพบเห็นต่าง ๆ ได้มากมายชนิด

